

MISÈRE

SCHETS UIT HET ARTISTENLEVEN DOOR
= = TOMMY THOMSON = =

TIJF gearmd liepen ze door de stille, verlaten boschlaan, waarlangs de hooge zwarte boomen zwiingend hun naakte takken ten hemel strekten. Tusschen de donkere stammen, de warrige twijgen van het paars-bruine kreupelhout, schemerde grijs de egale winterlucht; alleen in het Westen streepste, bloedrood, als een opengeretene wonde, het stervende goud van de dalende zonne.

Joopie droeg 'r donkerrood-fluweelen mantel, die nog dateerde uit betere dagen toen zijn familie 'm nog niet negeerde omdat ie' getrouwd was met zijn modelletje. En onder het bonte mutsje krulde het glanzend-zwarte haar zoo aardig op, viel in een golflijn van haar voorhoofd langs haar wang.

Ze keek wat donker naar de ondergaande zon en het was hem of al het bloedrood zonnegoud van den laaienden hemel gevloeid was in haar diep-donkere oogen, die goudachtig glansden. Lang keek ie zoo naar 'r en zuchtte.

Was dat zijn Joopie? Dezelfde Joopie met haar rond, vol gezichtje, die eens lachend gekomen was in zijn huis en gezongen had, gezongen van geluk van het wonderle leven?

Wat was ze vermagerd.

En dan die pijnlijke trek om haar mond. O, God, die misère!

Hij drukte haar arm vaster tegen zich aan, in een opwelling van dankbaarheid, dat ze altijd bij hem gebleven was, dat ze nooit geklaagd had over hun armoede, altijd nog haar groote vertrouwen had in zijn talent.

Joopie keek naar hem op met haar wonder-diepe oogen. Maar hij staarde strak voor zich uit, die uitdrukking van twijfel weer in zijn oogen, die ze er zoo dikwijls in zag den laatsten tijd: twijfel aan zijn eigen kunnen.

Arme Loe.

Hij kon niet tegen die misère, dat merkte ze wel. Het ontmoedigde, verslapte hem. Bij haar was dat iets anders. Was ze het wel ooit veel beter gewend geweest? Maar hij, het verwende weeldekintje, die nooit misère gekend had en die nu moest werken in een kil-koude kamer zonder kachel, met niet eens iederen dag iets behoorlijks te eten.

Hij was wel veranderd. De lange dagen van werken, vol scheppingslust, als hij zingend en fluitend voor zijn werk stond, waren lang reeds voorbij. Nu zat ie dagen achtereens neerslachtig bij de kachel die niet brandde, vloekte op het leven en viel heftig uit tegen haar, als ze hem tot werken aanspoorde.

Hij begon te twijfelen aan zijn talent. Dikwijls zag ze het aan de uitdrukking van zijn oogen. Ook nu weer. Dat mocht niet. En daarom begon ze zacht, terwijl ze zich heelemaal tegen hem aandrukte:

„Niet twijfelen, Loe, niet twijfelen. Dat mag niet vent. Toe, waarom doe je nu niet wat Hans gezegd heeft. Waarom exposeer je nu niet eens bij hem. Hij heeft het je toch zelf aangeboden?”

Hij keek op haar neer, een toegevend lachje om zijn mond, alsof ie' naar het babbelen van een kind luisterde; toen een afwerend gebaar met zijn hand en hij bromde: „Exposeeren, exposeeren, als je niets goeds hebt.”

„Dat heb je wel, Loe, die scènes uit de nachtkroeg waar ik voor geposeerd heb. Je wilt er geen afstand van doen, maar dat is onzin, wat geeft het nu of ik daar opsta. Ik wist niet, dat je zóó kleingeestig was. We kunnen toch niet altijd in de misère blijven leven en jij in het allerm minst niet. Je kunt er niet tegen. Maar dan moet je toch ook wat doen om het anders te krijgen en dat wil je niet, Loe.”

Hij zweeg. Dat was de eerste keer, dat ze hem iets verweet, maar ze had gelijk. Hij liet zich maar leven in die misère, begon, langzamerhand, er aan te wennen, deed niets om er uit te raken. Joopie had gelijk. Waarom zou ie niet eens exposeeren? Hans Benner, zijn vriend de kunsthandelaar, had het hem toch zelf aangeboden, ja hem zelfs verweten, dat hij het niet eerder had gedaan. Hij moest toch om Joopie denken, had ie gezegd.

„Zal je het nu doen, Loe? vroeg een smeekend stemmetje.

„Ja pop.

Ze drukte haar hoofd tegen zijn arm, zoende 'm op zijn dikke ulster, huppelde naast hem voort van geluk, omdat de menschen nu eindelijk het groote talent van haar schilder zouden kunnen bewonderen.

„Je zult zien, dat je succes hebt Loe, heusch, je hebt zooveel talent. Het lichtte in haar oogen en om haar mond stond een lach van vertrouwen.

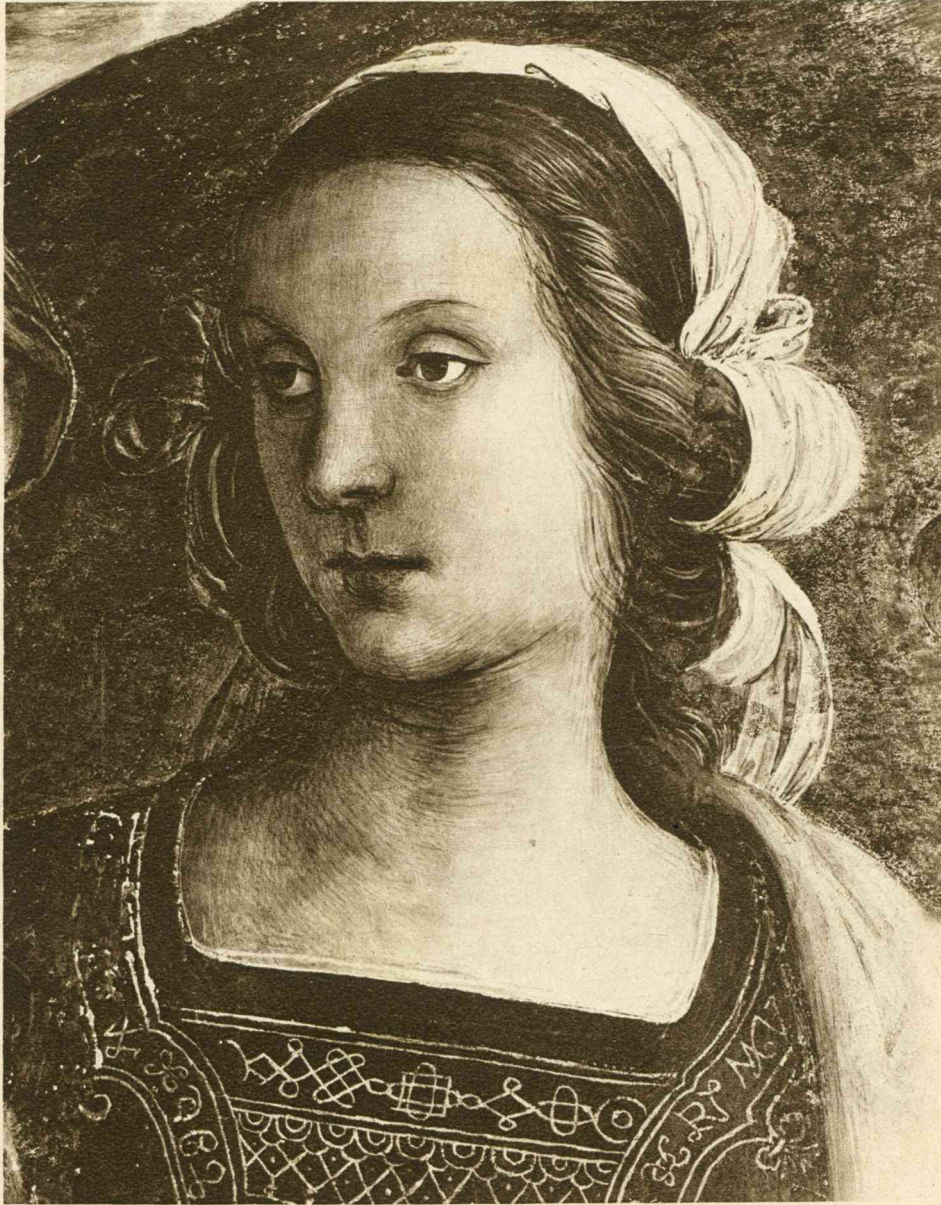
Ze waren nu bij huis aangekomen, stommelden de kale trap op en schoven de donkere achterkamer binnen, waar Loe de staande lamp achter den divan opstak.

Joopie viel, met 'r mantel nog aan, neer op de rustbank, drukte haar beide handen tegen haar borst, ging voorover-zitten. Ze was doodmoe en had weer pijn.

Toen zag ze plotseling hoe Loe haar met een vreemde uitdrukking in zijn oogen aankeek.

„Blijf zoo zitten Joop”, zei ie, nam zijn houtskool en begon vlug in forsche, rake lijnen een vluchtige schets te maken. Toen nam ie zijn palet, zijn penseelen.

Joopie keek 'm vol bewondering aan. Ze voelde niet meer haar pijn. Ze zag alleen maar haar ouder Loe, denzelfde Loe van vroeger, met dien heerlijken blik van geestdrift in

Vrouwenkop uit een fresco van Raphael in de kerk te Pérouse.

zijn oogen, den stillen lach van zelfvertrouwen om zijn mond.

En daar begon ie waarachtig te fluiten!

Tranen welden op in haar oogen. Gauw wegvegen. Mocht Loe niet zien, anders kon ie niet werken. Maar er kwamen er steeds meer. Ze kon er niets aan doen, ze was zoo gelukkig. Maar Loe zag het niet. Al zijn aandacht was bij haar mantel, waarvan ie de warm-roode kleur in forsche streken op het doek bracht.

Drie uur zat ze zoo. Toen hield Loe plotseling op, keek haar aan, zag de vermoeide uitdrukking van haar gelaat en de vochtige sporen van tranen op haar wangen. Hij vloekte van zelfverwijt, liep met uitgestrekte armen naar haar toe, viel bij haar neer, sloeg zijn armen om haar heen en stamelde:

„Joopie, lieve Joopie, ik heb er niet aan gedacht. Ben je erg moe, toe zeg nu, ben je erg moe?”

Ze schudde haar hoofd.

„Neen heusch niet, Loetje, heusch niet.”

Maar plotseling drukte ze haar hoofd tegen zijn borst en snikte, snikte.

Hij droeg haar naar bed.

„Ga je nog werken, Loe?”

Hij knikte.

Maar lang bleef ie nog op zijn knieën liggen voor haar bed, zijn hoofd op haar hand, totdat ie dacht dat ze sliep.

Toen stond ie langzaam op.

Tusschen haar bijna gesloten oogleden door, zag Joopie hoe ie daar stond en op haar neerkeek, een droeve glimlach om zijn vastgesloten lippen. Toen hief ie met een ruk het hoofd op, strekte met krachtig gebaar zijn armen even naar voren, alsof hij een groot werk beginnen ging en liep,

een beetje gebogen van verdriet, langzaam naar het atelier.

Maar in zijn diep doorgroefd zorgen-gelaat schitterden de oogen van groote geestdrift.

Joopie volgde hem met haar oogen totdat het zware gordijn van het atelier achter hem dichtviel.

„Lieve Loe,” fluisterde ze.

Den volgenden morgen, toen ze Loe niet zag en op haar teenen naar het atelier sloop, zag ze hem nog staan voor zijn werk.

Hij was doodsbleek maar zijn oogen schitterden fel.

Sinds drie dagen was de expositie geopend.

In het kleine, warm-verlichte zaaltje hingen een twintigtal schilderijen in breede gouden en zwarte lijsten, intérieurs van café-chantants, bars en voor het raam stond Loe's laatste schilderij, „Misère.” Joopie, die met slanke hand haar rood-fluweelen mantel dichthield op haar borst, de wangen ingevallen van ontbering, de scherpe trekken van verdriet om oogen en mond sterk geprononceerd en in haar fluweelig-zwarte oogen de groote liefde voor haar schilder.

En den ganschen dag verdrong zich een bewonderende menigte voor het raam en in het warm-verlichte zaaltje.

Twee dagen later werd de schilderij „Misère” verkocht.

Benner zond dadelijk een telegrammetje aan Loe, die een uur later in het zaaltje stond en met bevende hand het geld in ontvangst nam.

„En Joopie?” vroeg Benner.

Loe's gelaat betrok.

„Slecht. Maar nu zal 't wel beter worden.”

„Je hadt veel eerder moeten exposeeren.”

Loe bromde iets van „geen werk” maar in 'm pijnde wat zelfverwijt, dat echter spoedig plaats maakte voor een groote vreugde, omdat Joopie nu immers alles kon krijgen wat ze noodig had.

Hij liep vlug naar huis, kocht onderweg een flacon sanotogen, waar Joopie al zoolang om gevraagd had, een paar versnaperingen, een grooten bouquet witte rozen, Joopie's lievelingsbloemen en bestelde twaalf flesschen wijn. Joopie moest sterk worden en hij lachte fijntjes als ie dacht aan Joopie's gelukkige gezicht.

Zoo, beladen met pakjes, een bundel witte rozen in zijn armen gedrukt, stommelde hij de trap op en de kamer binnen.

„Kijk nou es Joop, allemaal voor jou, kind.”

Hij hoorde niets en in de kamer was niemand te zien. Zeker weer naar bed gegaan. Hij zou 'r wakker maken met de witte rozen. Op z'n teenen sloop ie naar de alkoof, schoof voorzichtig de donkerroode gordijnen opzij en plagend duwde hij een roos in haar gezicht, bleef zelf achter het gordijn staan. Maar Joopie sliep door.

„Joopie” riep ie en toen nog eens „Joopie.”

Niets.

Hij werd bang, schoof met een ruk de portière open, boog zich over het bed.

Joopie lag met een glimlach op haar gelaat en met beide handen drukte ze iets tegen haar borst.

Hij keek er naar.

Zijn portret.

Hij viel op zijn knieën voor het bed, schudde haar arm.

„Joopie, lieve Joopie, word nu wakker.”

Maar Joopie zou nooit meer makker worden, haar fijne, blanke hand die nu zoo stil op de deken lag zou nooit meer streelen door zijn haar, van haar lippen, waarom de oude droeve glimlach nog stond, zou nooit meer fluisterend een liefkozing zweven en haar kleine gesta'te zou ie nooit meer zien gaan door het huis. En alles zou eenzaam zijn, en leeg, omdat Joopie dood was, gestorven van misère.

Den heelen nacht lag ie voor het bed, snikte, stortte onsamenhangende woorden uit, alsof ie Joop terugroepen wilde.

Hij kon immers niet zonder haar leven?

Toen wat bleek daglicht aarzeland in de kamer draalde rees ie langzaam op, gebroken, keek hulpeloos om zich heen. Op tafel lag een velletje papier.

„Mijn lieve jongen” stond er op. Verder niets.

Joopie's afscheid.

Hij keek er naar met wezenlozen blik, nam de witte rozen en legde die op haar borst.

Onbeweeglijk, met gebogen hoofd, bleef ie staan voor het bed.

Totdat plots een gedachte flitste door zijn brein.

Een schampere glimlach trok om zijn mond.

Zijn rechterhand graaide in zijn zak en hij telde halfluid de rinkelende, zuur verdiende guldens, die Joopie genezing hadden moeten brengen en waarvan ie haar nu begraven kon. . . .